

معرفی گروه ضربت اقدام مالی علیه پول شویی

دکتر اصغر عباسی *

چکیده

فتف یک نهاد بین‌المللی است که هدف آن تقریت و ارتقاء واکنش بین‌المللی در زمینه ی مبارزه با پول‌شویی می‌باشد. این نهاد در اکتبر سال ۲۰۰۱ میلادی رسالت خود را به مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم توسعه داده است. فتف در زمینه مبارزه با پول‌شویی اقدام به صدور توصیه‌های چهل‌گانه نموده است. این توصیه‌ها یک چارچوب اساسی را برای مبارزه با پول‌شویی بیان می‌کنند و به منظور اجرا در سطح جهانی طراحی و تدوین شده‌اند. فتف بر نحوه ی پیشرفت اعضا در انجام تدابیر مبارزه با پول‌شویی نظارت می‌کند، روش‌ها و فنون پول‌شویی را بررسی و گزارش می‌نماید و تصویب و اجرای اصول مبارزه با پول‌شویی را در سطح جهان تشویق می‌کند. هر کشور عضو فتف به لحاظ سیاسی متعهد است که مطابق توصیه‌های چهل‌گانه فتف با پول‌شویی مبارزه کند. نظارت بر نحوه ی پیشرفت اعضا در پیروی از توصیه‌های چهل‌گانه از طریق یک فرایند دو مرحله‌ای تسهیل می‌شود: راهکار خودارزیابی و راهکار ارزیابی متقابل. به منظور تشویق همه ی کشورهای جهان به اتخاذ تدابیر مقتضی برای پیشگیری، کشف و تعقیب پول‌شویی یعنی اجرای توصیه‌های چهل‌گانه، فتف طی فرایندی اقدام به شناسایی کشورهایی نموده است که به عنوان موانعی در مسیر همکاری بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی عمل می‌کنند.

واژه های کلیدی:

پول‌شویی، توصیه‌های چهل‌گانه، تروریسم، فتف

۱- مقدمه

گروه ضربت اقدام مالی علیه پول‌شویی، موسوم به فاتف (FATF)،^(۱) یک سازمان بین‌المللی است که منحصراً به منظور کنترل، پیشگیری و مبارزه با پول‌شویی تأسیس گردیده و حوزه فعالیت آن منطقه یا مناطق خاصی از جهان نیست. این نهاد هم از حیث عضوگیری و پذیرش اعضا و هم به لحاظ گستره ی فعالیت، یک نهاد بین‌المللی با صلاحیت جهانی است.

گروه ضربت اقدام مالی علیه پول‌شویی موسوم به فاتف (FATF)، به عنوان یک نهاد بین‌المللی فرامنطقه‌ای در گسترش و تقویت تدابیر ملی و بین‌المللی در امر مبارزه با پول‌شویی در سراسر جهان ایفاء ی نقش می‌نماید و یک نهاد سیاست‌گذار جهانی در زمینه مقابله با پول‌شویی است که به منظور ایجاد اراده سیاسی لازم جهت انجام اصلاحات تقنینی در امر مبارزه با پول‌شویی تلاش و فعالیت می‌کند. فاتف شاخه ی ضد پول‌شویی «سازمان توسعه و همکاری اقتصادی» (OECD) است.

۲ - پیشینه و ساختار فاتف

مساعی بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی به طور جدی از اواخر دهه ی هشتاد میلادی آغاز گردیده است. از جمله اقدامات و ابتکارات بین‌المللی برای جلوگیری و مقابله با پول‌شویی، تشکیل و راه‌اندازی یک نهاد بین‌المللی موسوم به «گروه ضربت اقدام مالی علیه پول‌شویی» است. این نهاد محصول ابتکار کشورهای عضو گروه هفت (G-7) است و اندیشه تأسیس آن در عمل از سال ۱۹۸۸ میلادی مطرح گردید.

گروه هفت (G-7)، در اجلاس هی سال ۱۹۸۸ که در شهر تورنتو برگزار شد، اقدام به تصویب یک اعلامیه ی سیاسی کرد. در بند ۱۶ این اعلامیه سیاسی بر ضرورت کنترل پول‌شویی تأکید گردیده است. گروه مذکور متعاقباً در اجلاس هی آرشور (ARSHOR) که در سال ۱۹۸۹ تشکیل گردید، اعلامیه دیگری را تصویب کرد که به موجب آن از همه ی کشورها درخواست شد تا با تلاش‌های مشترک گروه هفت در امر مبارزه با قاچاق مواد مخدر و مبارزه با پول‌شویی همراه شوند. اعضای گروه هفت در همین جلسه راجع به تأسیس یک گروه ضربت برای مقابله با پول‌شویی به توافق رسیدند. بالاخره در پانزدهمین اجلاس هی اقتصادی سالیانه گروه هفت که در ژوئن سال ۱۹۸۹ در شهر پاریس تشکیل شد، اعضا گروه مذکوره منظور مقابله با پدیده ی پول‌شویی، «گروه ضربت اقدام مالی» موسوم به فاتف را تشکیل دادند.

فاتف در درون سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (OECD) شکل گرفت (۲۴ کشور عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، در نهاد فاتف هم عضویت دارند) و دبیرخانه آن نیز در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی مستقر می‌باشد. این دبیرخانه ی کوچک، ریاست فاتف را در انجام وظایفش کمک می‌کند.

اگر چه دبیرخانه فتف در شهر پاریس و در مقر سازمان توسعه و همکاری اقتصادی مستقر است، با وجود این فتف یک نهاد بین‌المللی مستقل است و جزئی از سازمان توسعه و همکاری اقتصادی نمی‌باشد.

نهاد فتف، یک سازمان بین‌المللی دائمی و مادام‌العمر نیست و بر مبنای یک کنوانسیون لازم‌الاجرا هم تأسیس نشده است. این نهاد توسط کشورهای گروه هفت به عنوان یک «گروه ضربت» (Task Force) تأسیس شد. به همین دلیل یک سازمان بین‌المللی به مفهوم رسمی آن محسوب نمی‌شود. از این رو مثل بیشتر گروه‌های ضربت ظرف زمانی خاص دارد. در زمان تأسیس فتف، قرار بر این بوده است که فعالیت آن تا سال ۲۰۰۴ میلادی ادامه پیدا کند و پس آن از در صورت صلاحدید دول عضو، کماکان فعالیت خود را استمرار بخشد. این نهاد هم اکنون نیز کمافی‌السابق به حیات خود ادامه می‌دهد چرا که طبق توافق به عمل آمده در اجلاسیه ماه مه سال ۲۰۰۴ میلادی، فعالیت فتف در زمینه ی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم برای هشت سال دیگر تمدید شد. به علاوه دوره ی ریاست فتف یکساله است و یک مقام دولتی بلندپایه از بین کشورهای عضو آن را برعهده می‌گیرد که با رای اکثر اعضاء فتف برگزیده می‌شود.

با وجود این که کنوانسیون وین اولین کنوانسیون و موافقتنامه ی بین‌المللی مهم در زمینه مبارزه با پول‌شویی است و به همین دلیل نقش موثری در ایجاد و گسترش تدابیر ضد پول‌شویی در سراسر گیتی داشته است، مع‌الوصف از زمان شکل‌گیری فتف در سال ۱۹۸۹ میلادی این نهاد جهان را به سمت گسترش و اجرای تدابیر مبارزه با پول‌شویی هدایت و رهبری کرده است. کشورهای عضو گروه هفت عمدتاً در پاسخ به کنوانسیون وین و مشخصاً به منظور انجام اقدامات ضروری در زمینه ی مبارزه با پول‌شویی توسط کشورها و مؤسسات مالی، نهاد فتف را تأسیس کردند.

اعضای فتف در ابتدا فقط شامل کشورهای گروه هفت، کمیسیون اروپا و هفت کشور دیگر بود. اما در طول سالهای ۱۹۹۱ و ۱۹۹۲ مجموع اعضاء آن از ۱۶ عضو به ۲۶ عضو رسید و در سال ۲۰۰۰ میلادی با پذیرش تقاضای عضویت کشورهای برزیل، مکزیک و آرژانتین تعداد اعضاء آن باز هم افزایش یافت و نهایتاً در اجلاسیه ی ۲۰ ژوئن سال ۲۰۰۳ میلادی با قبول عضویت روسیه و آفریقای جنوبی مجموع اعضاء آن به ۳۳ عضو رسید.

در حال حاضر کشورهای عضو فتف عبارتند از: آرژانتین، استرالیا، اتریش، بلژیک، برزیل، کانادا، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، هنگ‌کنگ، ایسلند، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، لوکزامبورگ، مکزیک، هلند، نیوزیلند، نروژ، پرتغال، روسیه، سنگاپور، آفریقای جنوبی، اسپانیا، سودان، سوئیس، ترکیه، انگلستان و ایالات متحده آمریکا. علاوه بر این سی و یک کشور، دو سازمان بین‌المللی یعنی شورای همکاری خلیج فارس و

کمسیون اروپا هم عضو فنت هستند. به این ترتیب ملاحظه می‌شود که اعضا فنت مجموعاً مراکز اقتصادی بزرگ دنیا را در آمریکای شمالی، آمریکای جنوبی، اروپا، آفریقا، آسیا و اقیانوسیه نمایندگی می‌کنند. به علاوه عضویت در فنت برای سایر کشورها نیز مفتوح است.

«حداقل شرایط لازم برای اینکه یک کشور به عضویت فنت درآید بدین شرح است: ۱- در سطح سیاسی کاملاً تعهد نماید که توصیه‌های فنت را در چارچوب زمانی متعارف (سه ساله) اجرا می‌کند و سیستم خود ارزیابی سالیانه و حداقل دو نوبت ارزیابی متقابل را تقبل می‌نماید؛ ۲- عضو فعال نهادهای منطقه‌ای شبه فنت^(۱) باشد یا در مواردی که چنین نهادهایی وجود ندارد برای تأسیس آن آمادگی داشته باشد؛ ۳- از لحاظ استراتژیکی کشور مهمی باشد؛ ۴- قبلاً در حقوق داخلی خود تظهير عوائد ناشی از قاچاق مواد مخدر و سایر جنایات شدید را به عنوان یک جرم جزایی لحاظ نموده باشد؛ ۵- قبلاً مؤسسات مالی خود را به احراز هویت مشتریان و ایضاً گزارش معاملات مشکوک یا غیرمتعارف ملزم کرده باشد. همکاری بین‌المللی با سازمان‌های ذیربط از جمله اهداف فنت محسوب می‌شود. بر مبنای این همکاری، فنت یک شبکه جهانی مبارزه با پول‌شویی را ایجاد کرده است. در همین راستا بسیاری از سازمان‌هایی که به نوعی درگیر در امر مبارزه با پول‌شویی هستند، ناظرین فنت محسوب می‌شوند، یعنی بدون حق رای می‌توانند در جلسات فنت شرکت نمایند. این نهادها و سازمان‌های بین‌المللی را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

دسته اول - نهادهای منطقه‌ای شبه فنت

همکاری فنت با نهادهای منطقه‌ای شبه فنت، بخش مهمی از سیاست راهبردی فنت را تشکیل می‌دهد تا بدین طریق اطمینان حاصل شود که تمام کشورهای جهان در نهضت مبارزه با پول‌شویی فعال و جدی هستند. منظور از نهادهای منطقه‌ای شبه فنت، نهادهایی هستند که شکل و کارکردهای آن‌ها شبیه فنت است. به علاوه بعضی از کشورهای عضو فنت در عین حال عضو نهاد یا نهادهای منطقه‌ای شبه فنت هم می‌باشند. نهادهای منطقه‌ای شبه فنت که جزء ناظرین فنت اند عبارتند از: گروه آمیا - پسفیک در مورد پول‌شویی (APG)، گروه ضربت اقدام مالی کشورهای حوزه کارائیب (CFATF)، کمیته ی متخصصان منتخب شورای اروپا در مورد تدابیر مبارزه با پول‌شویی (MONEYVAL)، که قبلاً (PC - R - EV) نامیده می‌شد، گروه مبارزه با پول‌شویی آفریقای جنوبی و شرقی (ESAAMLG)، گروه ضربت اقدام مالی راجع به پول‌شویی در آمریکای جنوبی (GAFISUD)، گروه ضربت اقدام مالی آفریقای شمالی و خاورمیانه (MENAFATF)، گروه اوراسیا راجع به مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم (EAG).

دسته دوم - سایر سازمان‌های بین‌المللی

علاوه بر نهادهای منطقه‌ای شبه‌فتف، برخی دیگر از سازمان‌های بین‌المللی هم ناظر فتف هستند. این سازمان‌ها در کنار وظایف اصلی خود، در امر مبارزه با پول‌شویی هم ایفای نقش می‌نمایند. سازمانهای مذکور عبارتند از: بانک توسعه‌ی آفریقایی؛ بانک توسعه‌ی آسیایی؛ دبیرخانه کامنولث؛ گروه اگمونت متشکل از واحدهای اطلاعات مالی کشورها؛ بانک اروپایی ترمیم و توسعه (EBRD)؛ بانک مرکزی اروپایی (ECB)؛ پلیس بین‌المللی اروپایی (Europol)؛ بانک توسعه‌ی بین‌آمریکایی (IADB)؛ گروه اقدام بین‌حکومتی ضد پول‌شویی در آفریقا (GIABA)؛ صندوق بین‌المللی پول (IMF)؛ سازمان بین‌المللی کمیسیون اوراق بهادار (IOSCO)؛ سازمان کشورهای آمریکایی / کمیته بین‌آمریکایی ضد تروریسم (OAS / CICTF)؛ سازمان کشورهای آمریکایی / کمیسیون بین‌آمریکایی کنترل مواد مخدر (OAS / CICAD)؛ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)؛ گروه ناظرین بانکی دور از ساحل (OGBS)؛ اداره‌ی جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد (UNODC)؛ بانک جهانی (WB)؛ سازمان گمرکات جهانی (WCO)؛ سازمان بین‌المللی ناظرین بیمه (IAIS).

ناگفته نماند که در حال حاضر تنها کشوری که حالت ناظر در فتف را دارد، جمهوری خلق چین است. چنانچه نتایج ارزیابی کارشناسان فتف از وضعیت رژیم مبارزه با پول‌شویی این کشور رضایت‌بخش و مثبت باشد با تصویب فتف کشور چین نیز به جمع اعضای فتف افزوده خواهد شد.

فتف به طور منظم در هر سال سه اجلاس برگزار می‌کند. در این جلسات موضوعاتی مثل تجزیه و تحلیل روش‌های پول‌شویی و تدابیر ضد پول‌شویی، نظارت بر اجرای برنامه‌های مبارزه با پول‌شویی اعضا، بحث و مورد بحث قرار می‌گیرد. سال‌کاری فتف در ماه جولای شروع می‌شود. جلسات فتف معمولاً در ماه‌های سپتامبر یا اکتبر، فوریه و ژوئن برگزار می‌گردد. مباحث هر جلسه بر اساس گزارش تهیه شده توسط دبیرخانه یا بر مبنای گزارش‌های کتبی یا شفاهی هیأت نمایندگی انجام می‌شود. رای‌گیری در این جلسات منوط به اتفاق آراء همه‌ی اعضا است و به همین دلیل هم کلیه‌ی اعضا تلاش می‌کنند تا درباره موضوعات مطروحه به اجماع برسند.

فتف در هر سال یک گزارش سالیانه منتشر می‌کند، در این گزارش راه‌های نوین شستشوی عواید ناشی از اعمال مجرمانه، تهدیدات موجود و اقدامات موثری که دول عضو و غیر‌عضو باید اتخاذ نمایند، بحث و بررسی می‌شود. اولین و مهمترین گزارش سالیانه فتف در ششم فوریه سال ۱۹۹۰ میلادی یعنی کمتر از یک

سال بعد از تأسیس آن تدوین و صادر شد و در نوزدهم آوریل همان سال در تمام کشورهای عضو منتشر گردید.

۳ - عملکرد و نقش فنتف در مبارزه با پول‌شویی

نهاد فنتف در ابتدا صرفاً به منظور ایجاد یک شبکه‌ی جهانی برای مبارزه با پول‌شویی تأسیس شد ولی متعاقباً بدنبال بروز واقعه یازدهم سپتامبر، حوزه فعالیت خود را علاوه بر پول‌شویی، به مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم تعمیم و توسعه داد و امروزه به طور مشخص در این دو حوزه فعالیت دارد. طبق تصمیمی که در اجلاس سال ۱۹۹۴ اتخاذ شده است نهاد فنتف به طور کلی سه هدف اصلی را دنبال می‌کند. این اهداف عبارتند از:

- ۱- نظارت بر اجرای کامل توصیه‌های صادر شده توسط کشورهای عضو. نیل به این هدف از طریق یک فرایند دو مرحله‌ای یعنی مکانیسم خود ارزیابی و مکانیسم ارزیابی متقابل میسر می‌گردد.
- ۲- بررسی و گزارش روشها و فنون پول‌شویی و متقابلاً اتخاذ تدابیر مقتضی برای مقابله با آنها.^(۳) جهت نیل به این هدف، فنتف بر مبنای گزارش تیپولوژی، در خصوص راههای نوین پول‌شویی گزارشهای سالانه‌ی خود را منتشر می‌کند. این گزارش برای تمام کشورهای جهان (اعم از عضو یا غیر عضو فنتف) بسیار مفید است چرا که آنها را با ایجاد و توسعه‌ی روش‌ها و فنون نوین پول‌شویی آشنا می‌کند. ناگفته نماند که فنتف در این زمینه هر از چندگاهی در پرتو آنچه که به «استراتژی نوین پول‌شویی» معروف است با صدور «یادداشت‌های تفسیری (۴)» نسبت به روزآمد کردن توصیه‌های صادره اقدام می‌کند.
- ۳- تشویق به قبول و اجرای توصیه‌های چهل‌گانه فنتف در سراسر جهان. در این زمینه فنتف کشورهای غیرعضو را به قبول و اجرای توصیه‌های چهل‌گانه تشویق می‌کند. به این ترتیب می‌توان گفت که رسالت فنتف فقط به کشورهای عضو محدود نمی‌شود بلکه علاوه بر آن، کشورهای غیرعضو را هم در بر می‌گیرد. به همین منظور فنتف به منظور تشویق همه‌ی کشورها به اتخاذ و قبول تدابیر لازم برای پیشگیری، کشف و تعقیب تطهیرکنندگان پول (یعنی اجرای توصیه‌های چهل‌گانه)، اقدام به شناسایی کشورهایی می‌کند که به عنوان مانعی برای همکاری بین‌المللی در این زمینه عمل می‌نمایند. پس از آن، کشورهای مذکور را تحت عنوان «کشورهایی که در امر مبارزه با پول‌شویی همکاری نمی‌کنند»^(۵) در لیست میاه خود قرار می‌دهد. در ضمن نهاد فنتف برای نیل به هدف اخیرالذکر، با برنامه‌های امدادی و معاضدتی زمینه‌ی اجرای توصیه‌های چهل‌گانه توسط دول غیرعضو را فراهم می‌کند و در صورت درخواست این کشورها آموزش و کمک لازم را به آنها ارائه می‌دهد.

فتف به عنوان تنها نهاد فرامنطقه‌ای که مشخصاً به منظور کنترل و مبارزه با پول‌شویی در سراسر گیتی تأسیس شده است، در مبارزه و مقابله با پول‌شویی بیشترین موفقیت را در کارنامه فعالیت‌های خود دارد. (Myers, 2001, P.30) مهمترین اقدام و ابتکار فتف در پیشگیری و مبارزه با پول‌شویی را باید در تدوین و انتشار توصیه‌های چهل‌گانه این نهاد خلاصه کرد. به علاوه، نهاد مذکور تنها به تدوین و صدور این توصیه‌ها اکتفا نمی‌کند و بر اجرای کامل این توصیه‌ها توسط کشورهای عضو نظارت دارد و سایر کشورهای غیرعضو را نیز به اجرای آن تشویق می‌نماید. وجه تمایز اصلی تلاش‌های معموله توسط فتف در زمینه‌ی مبارزه با پول‌شویی، با کوشش‌های سایر نهادهای بین‌المللی مثل سازمان ملل متحد و اتحادیه‌ی اروپا، به تأکید فتف بر روی جنبه‌های عملی مبارزه با پول‌شویی برمی‌گردد. در حالی که سازمان‌های بین‌المللی مثل سازمان ملل متحد عمدتاً بر روی اعلامیه‌ها و معاهدات تأکید دارند، نهاد فتف غالباً بر روی جنبه‌های عملی این پدیده تأکید می‌ورزد. راهکارها و تدابیر مربوط به ارزیابی کشورهای عضو و تعیین کشورهای که با سیاست‌های ضد پول‌شویی همکاری نمی‌کنند، از جمله اقدامات عملی نهاد فتف محسوب می‌شود. فتف از طریق مکانیسم ارزیابی سیستم‌های حقوقی ممالک عضو نه فقط تصویب قوانین مبارزه با پول‌شویی بلکه همچنین کارایی عملی این سیستم‌های حقوقی را در خصوص مبارزه با پول‌شویی مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

۱-۳- توصیه‌های فتف در زمینه مبارزه با پول‌شویی

فتف در فوریه سال ۱۹۹۰ میلادی، یعنی کمتر از یکسال بعد از تأسیس، اولین گزارش جامع خود را منتشر کرد. این گزارش مشتمل بر سه قسمت بود. قسمت اول آن به میزان و راهکار پول‌شویی اختصاص داشت. در این قسمت بر ضرورت دخالت مستقیم بانک‌ها و مؤسسات مالی در امر مبارزه با پول‌شویی تأکید شد. این تأکید مبتنی بر بررسی فنون پول‌شویی و حاکمی از نقش کلیدی نظام مالی و بانکی در عملیات پول‌شویی و آسیب‌پذیری آن‌ها در قبال این پدیده بوده است. قسمت دوم گزارش مذکور، ناظر به تدابیر انجام شده به منظور مقابله با پول‌شویی و بالاخره قسمت سوم آن مشتمل بر چهل توصیه و پیشنهاد جداگانه بوده است. امروزه این توصیه‌ها به «توصیه‌های چهل‌گانه»^(۲) فتف در مورد پول‌شویی معروف است. این توصیه‌ها متضمن یک طرح فراگیر برای جامعه بین‌المللی به منظور پیشگیری و مبارزه با پول‌شویی است. (Michael Ashe, 2000, P.24) توصیه‌های مرقوم، در واقع مقررات پیش‌بینی شده در کنوانسیون وین (۱۹۹۸) و اصول مصوب کمیته باسل در مورد رویه‌های نظارتی و مقررات بانکی (۱۹۸۸) را به ویژه در زمینه همکاری بین سیستم مالی و مقامات مجری قانون و همچنین همکاری بین‌المللی اصلاح و تکمیل کرده

است. توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف حاصل کوشش و مجاهدت تعداد زیادی از متخصصان و کارشناسان حرف‌مختلف از کشورهای متعدد بوده و در زمره ی قواعد بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی محسوب می‌شوند. استقبال گسترده ی جامعه جهانی از این توصیه‌ها و تصدیق و تأیید آن‌ها توسط بسیاری از نهادها و ارگان‌های بین‌المللی مبین آن است که توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف به تدریج به سمتی می‌رود که بعنوان قاعده بین‌المللی برای برنامه‌های مبارزه با پول‌شویی به رسمیت شناخته شود. امروزه توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف توسط گروه ضربت اقدام مالی کشورهای حوزه دریای کارائیب (CFATF)، سران حکومت و وزیران مالی کشورهای مشترک‌المنافع (Commonwealth)، شورای اروپا (EC)، سازمان همکاری اقتصادی کشورهای حوزه دریای سیاه (The Black Sea Economic Cooperation)، سه کشور حوزه ی دریای بالتیک (صادر کنندگان اعلامیه ی ریگا)، گروه ناظران بانکی دور از ساحل (OGBS) مورد تصدیق و تصویب قرار گرفته است. گروه آسیا - پسیفیک در مورد پول‌شویی (APG) در ماه مارس سال ۱۹۸۸ میلادی در اجلاسیه توکیو توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف را به عنوان قواعد بین‌المللی به رسمیت شناخت و مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیز در اجلاسیه ی فوق‌العاده مورخ دهم ژوئن سال ۱۹۹۸ میلادی به دول عضو توصیه کرد که توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف را به عنوان قاعده‌ای که متضمن تدابیر مقتضی برای مبارزه با پول‌شویی است، تأیید و تصدیق نمایند و بالاخره شورای امنیت سازمان ملل طی قطعنامه ی شماره ی ۱۶۱۷ سال ۲۰۰۵ به طور صریح از دول عضو سازمان درخواست کرده است که توصیه‌های چهل‌گانه و همچنین توصیه‌های نه‌گانه قنف را اجرا نمایند. (UN Security Council Resolution 1617, 2005) اتحادیه اروپا ی نیز از دول عضو درخواست کرد که توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف را به طور کامل اجرا کنند.

بنابراین، توصیه‌های چهل‌گانه قنف اگر چه ماهیتاً الزام‌آور نیستند، اما نباید فراموش کرد که امروزه تمامی کشورهای عضو قنف از لحاظ سیاسی به قبول و اجرای این توصیه‌ها متعهد هستند کما اینکه تمامی کشورهای عضو قنف مطابق این توصیه‌ها قانون مبارزه با پول‌شویی ملی خود را تصویب کرده‌اند. در مجموع با توجه به پذیرش و قبول توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف توسط بسیاری از نهادهای بین‌المللی، تا اکتبر سال ۲۰۰۲ میلادی بیش از ۱۳۰ کشور به نمایندگی از ۸۵ درصد جمعیت و تقریباً ۹۰ درصد تولیدات اقتصادی جهان به لحاظ سیاسی به اجرای توصیه‌های چهل‌گانه متعهد شدند و آنها را بعنوان قواعد اصلی ضد پول‌شویی (ANTI - ML) پذیرفته‌اند. از سوی دیگر بسیاری از مقررات پیش‌بینی شده در توصیه‌های چهل‌گانه ی قنف به ویژه تدابیر مربوط به پیشگیری از پول‌شویی در موسسات مالی و بانک‌ها متعاقباً در

اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی گنجانده شده است و از این رو برای دول متعاقد و عضو این کنوانسیون‌ها، لازم‌الاجرا است.

با توجه به اینکه سیستم‌های مالی و قانونی کشورهای عضو فنف با همدیگر تفاوت دارند و به همین دلیل همه ی آن‌ها نمی‌توانند از ضوابط واحد و یکسانی تبعیت کنند؛ از این رو توصیه‌های فنف به صورتی تدوین شده است که هم توسط اعضاء قابل اعمال باشد و هم مبادلات پولی قانونی آن‌ها را محدود نکرده و مانع توسعه ی اقتصادی این کشورها نشود. توصیه‌های چهل‌گانه ی فنف حداقل استانداردهای عملی را برای کشورها پیش‌بینی می‌کند.

تا کشورها با توجه به شرایط و اوضاع و احوال خاص و در چارچوب قانون اساسی خود، امکان‌پذیر است این توصیه‌ها را داشته باشند.

توصیه‌های چهل‌گانه ی فنف نخستین بار در سال ۱۹۹۰ میلادی تدوین شد. این توصیه‌ها یک بار در ۲۸ ژوئن سال ۱۹۹۶ میلادی و نهایتاً بار دیگر در بیستم ژوئن سال ۲۰۰۳ میلادی مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفت. به علاوه، بعد از بروز واقعه ی یازدهم سپتامبر در ایالات متحده آمریکا، فنف اقدام به تصویب هشت توصیه ی جدید در زمینه ی مبارزه با تأمین مالی تروریسم کرده است که امروزه به توصیه ویژه فنف در باره تأمین مالی تروریسم معروف است. ضمناً فنف در اجلاس ۲۲ اکتبر سال ۲۰۰۴ یک توصیه جدید به توصیه هشت‌گانه سال ۲۰۰۱ اضافه کرده است که به این ترتیب مجموع توصیه‌های ویژه ی فنف در خصوص مبارزه با تأمین مالی تروریسم به رقم نه رسید. ناگفته نماند که در حال حاضر آخرین توصیه‌های چهل‌گانه فنف، یعنی توصیه‌های چهل‌گانه ی مصوب بیستم ژوئن سال ۲۰۰۳ جایگزین توصیه‌های قبلی بوده و در نتیجه، توصیه‌های پیشین ارزش اجرایی ندارند. با وجود این از نظر اهمیت تغییرات و تحولاتی که در هر یک از توصیه‌ها نسبت به توصیه‌های مقدم لحاظ شده است، در ذیل به اهم محتویات و مضامین توصیه‌های چهل‌گانه ی سال‌های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۶ و همچنین توصیه ی ویژه ی فنف درباره ی تأمین مالی تروریسم اشاره می‌شود و در پایان توصیه‌های چهل‌گانه جدید الصدور (۲۰۰۳) با تفصیل بیشتری مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

۱-۳- توصیه‌های چهل‌گانه سال ۱۹۹۰

این توصیه‌ها کمتر از یکسال بعد از شکل‌گیری فنف تدوین و صادر شده است. توصیه‌های چهل‌گانه ی فنف با لحاظ کنوانسیون وین، دومین سند بین‌المللی است که آشکارا به موضوع پول‌شویی پرداخته است. مقررات پیش‌بینی شده در این توصیه‌ها، در چهار بخش جداگانه ارائه گردیده است.

الف) چارچوب کلی

در این قسمت مواردی نظیر ضرورت تصویب کنوانسیون وین (توصیه اول)، محدود نمودن رازداری بانکی به گونه‌ای که مانعی برای اجرای توصیه‌ها نباشد (توصیه دوم)، ارتقاء و تقویت همکاری‌های چند جانبه و معاضدت متقابل به منظور انجام تحقیق و تعقیب جرائم پول‌شویی و استرداد مجرمان (توصیه سوم) پیش‌بینی شده است.

ب) تقویت ارتقاء سیستم حقوقی ملی به منظور مبارزه با پول‌شویی

در این قسمت مواردی چون ضرورت جرم‌انگاری پول‌شویی مربوط به قاچاق مواد مخدر، تشویق به گنجاندن همه جنایات شدید یا همه جرائمی که عواید کلان تولید می‌کنند در زمره ی جرائم اصلی و مقدم بر پول‌شویی (توصیه چهارم)، اتخاذ تدابیر مقتضی به منظور امکان مسدود کردن و توقیف اموال مرتبط با پول‌شویی (توصیه هفتم)، امکان ملحوظ نمودن مسؤلیت جزایی برای اشخاص حقوقی در جرائم پول‌شویی (توصیه ششم) پیش‌بینی گردیده است. به علاوه در توصیه ی پنجم، همانند کنوانسیون وین به کفایت وجوه حداقل علم و آگاهی برای تحقق جرم پول‌شویی و اینکه علم و آگاهی ممکن است از اوضاع و احوال واقعی عینی استنباط گردد، اشاره شده است.

ج) ارتقاء نقش سیستم مالی در مبارزه با پول‌شویی

در این قسمت، برای بانک‌ها و موسسات مالی غیربانکی، وظایف و تکالیفی تعیین شده است. این وظایف از جمله عبارتند از: ضرورت شناسایی مشتری، نگهداری سوابق معاملات منعقدہ با مشتریان حداقل برای مدت پنج سال بعد از انجام معامله یا انسداد حساب، قابل دسترسی بودن این سوابق برای کلیه مقامات و مراجع ذیصلاح در انجام تحقیقات قضایی یا در امر تعقیب، ممنوعیت افتتاح حساب‌های ناشناس، توجه جدی و مراقبت ویژه نسبت به تمامی معاملات کلان یا غیرمتعارف و به طور کلی همه ی معاملاتی که هدف آشکار اقتصادی یا قانونی ندارند، گزارش فعالیت‌های مشکوک به مراجع ذیصلاح، تصویب مقررات لازم بمنظور حمایت از مؤسسات و کارکنان آن‌ها تا در مورد گزارش فعالیت‌های مشکوک از هرگونه مسؤلیت مبری باشند، ممنوعیت اطلاع‌رسانی نهانی به مشتریان، اتخاذ تدابیر قانونی و نظارتی کافی به منظور جلوگیری از نفوذ و کنترل جنایتکاران بر مؤسسات مالی، نظارت دقیق بر معاملات فرامرزی وجوه نقد و اسناد در وجه حامل (توصیه‌های ۸ تا ۳۰).

د) تقویت همکاری‌های بین‌المللی

در توصیه‌های مربوط به این بخش، مواردی نظیر ضرورت همکاری بین دولت‌ها در زمینه ی مبادله ی اطلاعات راجع به فنون پول‌شویی و فعالیت‌ها یا اقدامات مشکوک، تشویق دولت‌ها به انعقاد موافقتنامه‌های دو یا چند جانبه، همکاری و معاضدت حقوقی بین کشورها در زمینه ی ارائه اسناد و مدارک توسط مؤسسات مالی، شناسایی، مسدود کردن، توقیف و مصادره عواید جزایی و استرداد مجرمیان و امور مربوط به تعقیب کیفری و ... گنجانده شده است.

۲-۱-۳- توصیه‌های چهل‌گانه سال ۱۹۹۶

نزدیک به شش سال بعد از تدوین و انتشار اولین توصیه‌های چهل‌گانه، با توجه به تحولات و تغییراتی که در روش و فنون پول‌شویی به وجود آمده بود و همچنین تجربیاتی که در طول این مدت حاصل شده بود، فتنف در صدد اصلاح و تجدیدنظر در توصیه‌های چهل‌گانه برآمد. با در نظر گرفتن این تحولات و همچنین تجربیات به دست آمده و ضرورت ملحوظ نظر قراردادن آن‌ها در توصیه‌های چهل‌گانه، فتنف در بیست و هشتم ژوئن سال ۱۹۹۶ میلادی توصیه‌های چهل‌گانه ی جدیدی را تدوین و منتشر کرد. این توصیه‌ها در واقع اصلاح برخی از توصیه‌های مصوب سال ۱۹۹۰ و افزودن برخی مقررات جدید به آنها است. تغییرات عمده‌ای که در توصیه‌های چهل‌گانه ی سال ۱۹۹۶ نسبت به توصیه‌های قبلی لحاظ گردیده است. (James R. Richards, 1999, P. 233) است، اجمالاً به این شرح است:

- ۱- توسعه و تعمیم جرائم اصلی و مقدم بر پول‌شویی فراتر از قاچاق مواد مخدر و تسری آن به همه ی جنایات شدید.
- ۲- الزام به گزارش معاملات مشکوک.
- ۳- اعمال توصیه‌های صادره نسبت به همه ی فعالیت‌های مالی و کلیه حرف و مشاغل غیرمالی.
- ۴- ضرورت توجه ویژه در معامله با شرکت‌های صوری (Shell Companies).
- ۵ - ضرورت هوشیاری ویژه و در صورت لزوم انجام تدابیر مقتضی جهت جلوگیری از به کارگیری فن‌آوری نوین و پیشرفته در عملیات پول‌شویی.
- ۶- توصیه و تشویق به استفاده از محموله‌های تحت کنترل (Controlled - Deliveries).
- ۷- نظارت بر انتقال فرامرزی وجوه.
- ۸ - تاکید بر توجه ویژه به عملیات پول‌شویی با استفاده از فن‌آوری پرداخت‌های شبکه‌ای (پرداخت‌های مجازی).

بطور خلاصه، توصیه‌های چهل‌گانه ی فتنف (۱۹۹۶) تعهدات ذیل را لازم‌الرعایه می‌داند:

- جرم‌انگاری تظهير عوايد ناشی از جرایم شدید (توصیه شماره ۴) و تصویب تدابیر مقتضی جهت انسداد، توقیف و مصادره عواید جرم (توصیه شماره ۷).

- الزام مؤسسات مالی به شناسایی همه ی مشتریان از جمله مالکان منافع اموال و نگهداری سوابق مشتریان و معاملات مربوطه برای مدت معین (توصیه‌های ۱۲ - ۱۰).

- الزام مؤسسات مالی به گزارش معاملات مشکوک به مقامات صلاحیتدار (توصیه شماره ۱۵) و همچنین الزام مؤسسات مذکور به اجرای طیف وسیعی از تدابیر کنترل داخلی (توصیه شماره ۱۹).

- تضمین برقراری نظام مناسب برای کنترل و نظارت بر مؤسسات مالی (توصیه‌های ۲۶ تا ۲۹).

- انعقاد معاهدات و موافقتنامه‌های بین‌المللی و تصویب قوانین ملی که ارائه ی همکاری بین‌المللی موثر و فوری را در همه سطوح برای کشور امکان‌پذیر خواهد نمود. (توصیه‌های ۴۰ - ۳۲)

۳-۱-۳- توصیه‌های ویژه فتنف در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم.

نهاد فتنف در ابتدا فقط بمنظور ارائه ی راهکارهای لازم برای کنترل و مهار و مبارزه با پولشویی تأسیس شد یعنی یک سازمان تخصصی پیرامون پولشویی بود لیکن بعد از واقعه یازدهم سپتامبر سال ۲۰۰۱ میلادی در ایالات متحده آمریکا، این نهاد رسالت خود را فراتر از پولشویی به امر مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم تعمیم و توسعه داد. به همین منظور بیست و نهم و سی‌ام اکتبر سال ۲۰۰۱ میلادی اجلاسیه ی فوق‌العاده فتنف در واشنگتن دی - سی برگزار شد. در این اجلاسیه، فتنف تصمیم گرفت که مأموریت خود را به فراتر از پولشویی گسترش دهد. در اجلاسیه ی اخیر فتنف به منظور اصلاح و تکمیل توصیه‌های چهل‌گانه ی خود، قواعد بین‌المللی نوینی را تحت عنوان «توصیه‌های ویژه در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم» تصویب کرد. این توصیه‌ها متضمن هشت ماده جداگانه است و به همین دلیل هم به «توصیه‌های هشتگانه ویژه فتنف در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم» معروف بوده است. اما در اجلاسیه ۲۲ اکتبر سال ۲۰۰۴ یک توصیه جدید به توصیه‌های هشت‌گانه سال ۲۰۰۱ اضافه شده و از آن تاریخ «توصیه‌های نه‌گانه ی فتنف در باره مبارزه با تأمین مالی تروریسم» معروف است. توصیه‌های نه‌گانه ی فتنف فی‌الواقع منتم و مکمل توصیه‌های چهل‌گانه ی سال ۱۹۹۶ است. اجرای این توصیه‌ها تروریست‌ها و حامیان آن‌ها را از دسترسی به سیستم مالی بین‌المللی محروم می‌کند.

توصیه‌های نه‌گانه ویژه فتنف، اجمالاً به شرح زیر است:

۱- دولت‌ها باید به منظور تصویب و اجرای کنوانسیون سازمان ملل متحد و قطعنامه‌های آن، فوراً اقدامات لازم را انجام دهند. منظور از قطعنامه، قطعنامه شماره ۱۳۷۳ شورای امنیت و مراد از کنوانسیون هم

«کنوانسیون ملل متحد در زمینه ی مبارزه با تأمین مالی تروریسم» است. از نظر صندوق بین‌المللی پول که عضو ناظر فنت است، واژه ی کنوانسیون علاوه بر کنوانسیون اخیرالذکر، شامل کنوانسیون وین و کنوانسیون پالمو هم می‌شود.

۲- دولت‌ها باید به منظور جرم‌انگاری تأمین مالی تروریسم و اعمال تروریستی و سازمان‌ها تروریستی و منظور نمودن این جرائم به عنوان جرائم اصلی و مقدم بر پول‌شویی، اقدامات تقنینی لازم را معمول دارند.

۳- دولت‌ها باید بدون هیچ گونه تأخیری وجوه یا سایر دارائی‌های تروریست‌ها و حامیان مالی تروریسم را مسدود و مصادره نمایند.

۴- ضرورت گزارش معاملات مشکوک مربوط به تروریسم.

۵- الزام دولت‌ها به ارائه ی حداکثر معاضدت ممکن به سایر کشورها در زمینه ی تحقیقات و رسیدگی‌های کیفری، مدنی و اداری.

۶- الزام نظام‌های پرداخت جایگزین به رعایت ضوابط و مقررات ضد پول‌شویی (منظور از این نظام‌های پرداخت، سیستم‌هایی هستند که خارج از مؤسسات مالی رسمی مثل بانک بوده و نقش آن‌ها نقل و انتقال وجوه از کشوری به کشور دیگر است).

۷- انجام اقدامات لازم به منظور شناسایی مشتری در موارد نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه.

۸- انجام تدابیر مقتضی به منظور حصول اطمینان از اینکه مؤسسات به خصوص مؤسسات خیریه و غیرانتفاعی برای تأمین مالی تروریسم مورد استفاده قرار نگیرد.

۹- کشورها باید به منظور کشف نقل و انتقال فرامرزی وجوه نقد و اسناد در وجه حامل و همچنین افساء و اعلام این موارد تدابیر مقتضی را در حقوق ملی خود اتخاذ نمایند. کشورها باید اطمینان دهند که مقامات ذیصلاح آنها برای توقیف و مصادره ی وجوه نقد یا اسناد در وجه حامل که مظنون به ارتباط با تأمین مالی تروریسم یا پول‌شویی هستند، از صلاحیت و اختیار کافی برخوردار می‌باشند. آنها باید اطمینان دهند که نسبت به اشخاصی که در خصوص نقل و انتقال فرامرزی وجوه یا اسناد در وجه حامل اعلامیه ی خلاف واقع تنظیم می‌کنند، ضمانت اجراهای بازدارنده و ستناسی اعمال می‌شود.

به‌این ترتیب شش فقره از رهنمودهای هشت‌گانه ی فوق، مشخصاً به موضوع جدید «تأمین مالی تروریسم» مرتبط است. در حالی که توصیه‌های مربوط به نقل و انتقال الکترونیکی وجوه و استفاده از نظام‌های پرداخت جایگزین و نقل و انتقال فرامرزی وجوه نقد و اسناد در وجه حامل صرفاً قلمرو رژیم قانونی مبارزه با پول‌شویی را توسعه داده تا هر گونه روزنه و منفذ تأمین مالی برای تروریسم را مسدود

سازد. البته باید اضافه نمود که توصیه ی دوم از توصیه‌های هشتمین نیز با تاکید بر ضرورت درج اعمال تروریستی، تأمین مالی تروریسم و سازمان‌های تروریستی در فهرست جرائم اصلی و مقدم بر پول‌شویی، ناظر و مرتبط با پول‌شویی است. به ویژه آنکه این تصریح به وجود ارتباط نزدیک بین دو جرم مذکور، یعنی تأمین مالی تروریسم و پول‌شویی دلالت دارد.

۴-۱-۳- توصیه‌های چهل‌گانه سال ۲۰۰۳ میلادی

فتف در بیستم ژوئن سال ۲۰۰۳ میلادی به منظور تدوین سند بین‌المللی واحد در زمینه ی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم اقدام به تجدیدنظر و بازنگری در توصیه‌های چهل‌گانه ی سال ۱۹۹۶ کرده است. با توجه به تحولاتی که پس از تدوین توصیه‌های چهل‌گانه ی سال ۱۹۹۶ راجع به پول‌شویی در عرصه ی بین‌المللی ایجاد شده بود و علی‌الخصوص با عنایت به توصیه‌های هشت‌گانه ی ویژه که در واکنش به حملات تروریستی یازدهم سپتامبر سال ۲۰۰۱ تصویب گردیده بود، فتف در بیستم ژوئن سال ۲۰۰۳ میلادی توصیه‌های چهل‌گانه ی جدید را تدوین و منتشر کرد. با توجه به تحولات مذکور، توصیه‌های چهل‌گانه بگونه‌ای مورد تجدیدنظر قرار گرفت تا علاوه بر پول‌شویی، موضوع تأمین مالی تروریسم را نیز شامل شود و به این ترتیب با ادغام توصیه‌های چهل‌گانه و توصیه‌های هشت‌گانه سند بین‌المللی واحدی، در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم و پول‌شویی تدوین گردید. (طیبی‌فرد، ۱۳۸۴، ص ۲۸۰)

توصیه چهل‌گانه ی سال ۲۰۰۳ در چهار بخش جداگانه تدوین شده است. عناوین بخش‌های چهارگانه به ترتیب عبارتند از: سیستم‌های حقوقی، تدابیر پیشگیری از پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم در موسسات مالی و غیرمالی مربوطه، اقدامات اساسی و سایر تدابیر مورد نیاز در کشورها به منظور مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم و نهایتاً همکاری بین‌المللی. به لحاظ اهمیت اصول و قواعد پیش‌بینی شده در توصیه‌های چهل‌گانه ی فتف، ضمن رعایت اختصار، مقررات منعکسه در بخش‌های چهارگانه فوق‌الاشعار را مرور می‌کنیم:

الف) سیستم‌های حقوقی (Forty Recommendations, Recs. 1-3)

در این بخش به ضرورت جرم‌انگاری پول‌شویی بر اساس کنوانسیونهای وین و پالرمو، ارائه ی ضابطه برای تعیین جرائم اصلی، پیش‌بینی مسئولیت کیفری و در صورت عدم امکان مسئولیت مدنی یا اداری برای اشخاص حقوقی، تصویب مقررات داخلی به منظور مصادره ی اموال تطهیر شده یا عواید ناشی از جرایم اصلی یا وسایل ارتکاب جرم و یا حتی اموالی که برای استفاده در ارتکاب جرم اختصاص یافته، اشاره گردیده است.

ب) تدابیر پیشگیری از پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم در مؤسسات مالی و غیرمالی
(Forty Recommendations, Recs. 4- 25) مربوطه

برخی از مهمترین مقررات مصرّحه در این بخش اجمالاً عبارتند از: لغو رازداری حرفه‌ای، ممنوعیت افتتاح حسابهای بی‌نام یا با اسامی جعلی، احراز و ثبت هویت مشتری، گزارش معاملات مشکوک، حفظ و نگهداری سوابق و مدارک مربوط به مشتری و کلیه معاملات داخلی و خارجی آن هم حداقل به مدت پنج سال، لزوم بذل توجه ویژه نسبت به همه ی معاملات کلان یا غیرعادی یا پیچیده و کلیه ی معاملاتی که اهداف قانونی آشکار ندارند، تسری وظایف و تکالیف مؤسسات مالی و اعتباری به سایر حرف و مشاغل غیرمالی نظیر وکلا و سردفتران و حسابداران و حسابرسان و امثال‌ذلک، لزوم ارسال فوری و مستقیم موارد مشکوک از سوی مؤسسات مالی به واحد اطلاعات مالی، معافیت کارکنان و مدیران مؤسسات مالی و غیرمالی و همچنین واحدهای اطلاعات مالی از هرگونه مسئولیت اعم از مدنی یا جزایی بابت نقض رازداری حرفه‌ای، ممنوعیت اطلاع‌رسانی نهانی (یعنی افشاء اطلاعات) از سوی کارکنان و مدیران مؤسسات اخیر- الذکر، لزوم تحمیل ضمانت اجرا نسبت به اشخاصی که از رعایت تکالیف مصرّحه در توصیه‌های چهل‌گانه تخلف می‌ورزند، جلوگیری از تاسیس یا ادامه فعالیت بانک‌های صوری و الزام مؤسسات مالی به امتناع از انجام معامله یا ادامه روابط تجاری با این بانکها، اتخاذ تدابیر ضروری از سوی کشورها به منظور نظارت بر نقل و انتقال فرامرزی پول، لزوم دقت در روابط و معاملات تجاری با اشخاص و مؤسسات مالی مستقر در کشورهایی که توصیه‌های فتف را رعایت نمی‌کنند یا بطور ناقص رعایت می‌نمایند و در صورت تداوم این رویه اتخاذ واکنش متقابل در برابر این کشورها، التزام کشورها مبنی بر اینکه تکالیف تحمیلی نسبت به مؤسسات مالی در شعبات خارج از کشور نیز اعمال می‌شود (به ویژه در صورتی که این شعبات در کشورهایی مستقر باشند که اصلاً توصیه‌های فتف را رعایت نمی‌نمایند یا به طور ناقص رعایت می‌کنند).

ج - انجام اقدامات اساسی در هر کشور برای مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم (Forty Recommendations, Recs. 26 - 34)

مقرراتی که در این بخش پیش‌بینی شده است اجمالاً عبارتند از: لزوم تاسیس «واحد اطلاعات مالی» در هر کشور به منظور دریافت و تجزیه و تحلیل گزارش معاملات مشکوک و سایر اطلاعات مظنون به ارتباط با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، ضرورت اتخاذ تدابیر لازم از سوی کشورها به منظور بهره‌گیری از فنون تحقیقاتی ویژه مثل «حمل و تحویل تحت نظارت» و «عملیات نفوذی» در انجام تحقیقات پیرامون پول-

شویی و تأمین مالی تروریسم، لزوم اعطاء اختیار به مراجع صلاحیتدار داخلی به منظور استفاده از تدابیر اجباری مثل تفتیش اشخاص و اماکن و یا توقیف اسناد و مدارک در تحقیقات و دادرسی‌های مربوط به پول-شویی و تأمین مالی تروریسم.

د - همکاری بین‌المللی (Forty Recommendations, Recs. 35 – 40)

در این بخش از توصیه‌های چهل‌گانه ی فنف به طور خلاصه مقرراتی بدین شرح پیش‌بینی گردیده است: لزوم انجام اقدامات ضروری از سوی کشورها به منظور الحاق به کنوانسیون وین و کنوانسیون پالرمو و کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و همچنین تشویق کشورها به تصویب و اجرای سایر کنوانسیونهای مربوطه مثل کنوانسیون استراسبورگ، لزوم معاضدت متقابل کشورها در امر تحقیق و تعقیب و دادرسی‌های مربوط به پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، ضرورت قرار دادن جرم پول‌شویی در ردیف جرایم قابل استرداد و حتی لزوم استرداد تبعه در این مورد، تضمین کشورها مبنی بر اینکه مقامات ذیصلاح آنها در وسیع‌ترین حد ممکن با هم‌تایان خود در کشور دیگر همکاری خواهند کرد.

با مقایسه ی توصیه‌های چهل‌گانه ی سال ۲۰۰۳ و توصیه‌های چهل‌گانه ی سابق‌الصدر (توصیه‌های چهل‌گانه سال ۱۹۹۶) می‌توان اهم تغییرات معموله در توصیه‌های جدید‌الصدر را بشرح ذیل خلاصه کرد:

□ تسری مقررات ضد پول‌شویی حاکم بر مؤسسات مالی و اعتباری به برخی از مؤسسات و مشاغل غیرمالی مثل کازینوها، وکلا، سردفتران اسناد رسمی، بنگاههای املاک و مستغلات و امثالهم.

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

□ ممنوع کردن فعالیت «بانکهای صوری».^(۷)

□ توسعه ی بسیاری از تدابیر مبارزه با پول‌شویی و تسری آن به تأمین مالی تروریسم.

□ احصاء تعدادی از جرائم به عنوان جرائم اصلی و مقدم بر پول‌شویی.

□ توجه به فنون تحقیقاتی ویژه در امر تحقیق و تعقیب و دادرسی مربوط به جرم پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم.

□ تشدید تدابیر لازم در خصوص مشتریان و معاملات دارای خطر پذیری بیشتر از جمله در خصوص بانکهای کارگزار.

۳-۲ - نظارت بر اجرای توصیه‌های چهل‌گانه

همانطور که در مباحث پیشین گفته شد، فنف به عنوان یک نهاد بین‌المللی، در زمینه ی مبارزه با پول‌شویی بیشترین موفقیت را در کارنامه ی خود دارد. نقش فنف در کنترل و مبارزه با پول‌شویی تنها به

تدوین و انتشار توصیه‌های چهل‌گانه خلاصه نمی‌شود چرا که این نهاد علاوه بر آن، بر نحوه و چگونگی اجرای این توصیه‌ها در کشورهای عضو و حتی غیرعضو نظارت می‌کند.

با وجود این که توصیه‌های فتف در ظاهر از پشتوانه و ضمانت اجرایی قوی مشابه ی قطعنامه‌های شورای امنیت برخوردار نیستند و بنابراین الزام‌آور هم نیستند اما راهکارهای مختلفی که این نهاد اعمال می‌نماید بویژه با توجه به توان اقتصادی کشورهای عضو آن، موجب شده است تا بسیاری از کشورهای جهان سیاست‌ها و برنامه‌های کنترل و مبارزه با پول‌شویی ملی خود را با مقررات پیش‌بینی شده در توصیه‌های یاد شده نزدیک و هماهنگ نمایند. در همین زمینه کافی است بدانیم که هم اکنون در همه ی کشورهای عضو فتف قانون مبارزه با پول‌شویی تصویب و اجرا شده است. این کشورها قانون مبارزه با پول‌شویی خود را مطابق با توصیه‌های چهل‌گانه تصویب کرده‌اند و به همین دلیل هم رسالت فعلی کشورهای عضو فتف به اجرای مؤثر این توصیه‌ها و انتقال پیام فتف به کشورها و مناطقی است که هنوز به طور کامل با مساعی بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی همراه نشده‌اند.

فتف با توجه به رسالت و اهداف خود در خصوص نحوه ی اجرای توصیه‌های چهل‌گانه و انطباق سیستم حقوقی کشورها با توصیه‌های مذکور، بر کشورهای عضو و غیرعضو نظارت دارد.

۱-۲-۳- نظارت بر کشورهای عضو.

فتف به منظور نظارت بر انجام تدابیر ضد پول‌شویی در کشورهای عضو، به طور منظم اعضای خود را در زمینه پیروی از توصیه‌های چهل‌گانه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این امر به دو طریق جداگانه انجام می‌شود. یکی از طریق راهکار خود ارزیابی (Self-Assessment) و دیگری به واسطه راهکار ارزیابی متقابل (peer-Evaluation).

کلیه اعضای فتف متعهد شده‌اند که توصیه‌های چهل‌گانه را تصویب و اجرا نمایند. تعهد کشورها در این زمینه از طریق دو راهکار خود ارزیابی و راهکار ارزیابی متقابل نظارت می‌شود. تدابیر مربوط به ارزیابی کشورهای عضو فتف بسیار حائز اهمیت است، بر همین اساس فتف نه فقط وضع قانون مبارزه با پول‌شویی بلکه همچنین کارایی این سیستم‌ها را در عمل نیز ملحوظ نظر قرار می‌دهد. این رویکرد واقع‌بینانه فتف در مورد اعضای خود به ارزیابی‌هایی که فتف در کشورهای غیرعضو انجام می‌دهد اعتبار می‌بخشد.

مکانیسم خود ارزیابی توسط مقامات هر دولت عضو انجام می‌شود و بر اساس آن برنامه‌های دول عضو در اجرای توصیه‌های چهل‌گانه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. راهکار خود ارزیابی بر مبنای پرسشنامه‌ای که در سال ۱۹۹۱ میلادی توسط فتف تهیه شده و به طور مرتب با در نظر گرفتن توسعه‌های انجام شده در فنون و

شیوه های پول‌شویی مورد بازبینی قرار می‌گیرد، انجام می‌شود. این پرسشنامه مشخص می‌کند که آیا در کشور مورد نظر توصیه‌های چهل‌گانه اجرا شده است یا خیر؟ و اینکه آن‌ها به چه نحوی اجرا گردیده‌اند؟ هر دولت عضو فتف سالی یکبار این پرسشنامه را تکمیل می‌کند. سپس اطلاعات مندرج در این پرسشنامه‌ها جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل می‌شود و به عنوان معیاری برای ارزیابی میزان اجرای توصیه‌های چهل‌گانه در آن کشور در نظر گرفته می‌شود. در این مورد هم هر یک از کشورهای عضو به طور مستقل و هم خود نهاد فتف بر اساس معیار مزبور به ارزیابی نحوه اجرای توصیه‌های فتف در آن کشور می‌پردازد.

دومین راهکار برای نظارت بر اجرای توصیه‌های چهل‌گانه، راهکار ارزیابی متقابل می‌باشد. در این روش تمام کشورهای عضو فتف به نوبت توسط یک تیم سه یا چهار نفره از کارشناسان که فتف آنها را از بین مقامات حقوقی، مالی و اجرایی قانون سایر دول عضو برمی‌گزیند، مورد بازرسی و ارزیابی قرار می‌گیرند. این بررسی‌ها از طریق پاسخ به پرسش‌نامه، مصاحبه با کارکنان و ارائه‌کنندگان خدمات مالی انجام می‌شود. ارزیابی متقابل شاخص پیشرفت کشورهای عضو در اجرای توصیه‌های فتف تلقی شده و به این ترتیب مایه اعتبار فتف به عنوان یک نهاد و تشکل بین‌المللی است. به این ترتیب فتف از طریق مکانیسم ارزیابی متقابل موجبات نظارت متقابل دول عضو نسبت به هم را فراهم می‌کند و در نتیجه ی این ارزیابی، دولت‌های عضو همدیگر را به اجرای توصیه‌های چهل‌گانه وادار می‌کنند. فتف هر چهار سال یک بار با راهکار ارزیابی متقابل، پیشرفت اعضای خود را در اجرای توصیه‌های چهل‌گانه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. چنانچه در نتیجه ی ارزیابی‌های به عمل آمده مشخص شود که یک دولت عضو از توصیه‌های چهل‌گانه پیروی نمی‌کند، فتف یک رشته از تدابیر را به کار می‌برد تا این دولت عضو را مجبور به اصلاح سیستم مبارزه با پول‌شویی خود کند. در اولین قدم این دولت باید گزارش پیشرفت کار خود را به اجلاس سالانه فتف تسلیم کند. اگر اقدام بعدی ضروری باشد، رئیس فتف می‌تواند کتباً مراتب را به کشور مورد نظر اعلام کند یا اینکه هیأت عالی‌رتبه ای به آن کشور اعزام نماید. علاوه بر این، فتف می‌تواند بیانیه‌ای را صادر کرده و براساس آن مؤسسات مالی را ملزم کند که در روابط تجاری و معاملات خود با اشخاص، شرکت‌ها و مؤسسات مالی مستقر در کشورهای مزبور توجه ویژه‌ای داشته باشند و بالاخره به عنوان تدبیر نهایی، فتف می‌تواند عضویت آن کشور را به حالت تعلیق درآورد. (Myers, 2001, P.31)

۲-۳- نظارت فتف بر کشورهای غیرعضو

موفقیت در برنامه جهانی مبارزه با پول‌شویی زمانی حاصل می‌شود که تمام کشورهای جهان خود را در این برنامه سهیم بدانند و الاً وجود تعداد معدودی از این کشورها (یعنی کشورهایی که حاضر به هماهنگی و

همراهی با مساعی جهانی برای مبارزه با پول‌شویی نیستند) موجب می‌شود که اقدامات و مساعی سایر کشورها با موفقیت همراه نشود. به همین دلیل کشورهایی که با تشکیل نهاد فتنف عزم خود را برای مبارزه جدی با پدیده‌ی پول‌شویی جزم نموده‌اند، نمی‌توانند و نباید در قبال کشورهای غیرهمانگ با توصیه‌ها و اقدامات فتنف بی‌تفاوت باشند. در این زمینه لازم است که کشورهای واقع در خط مقدم مبارزه با پول‌شویی، نسبت به کشورهایی که در مقابل این عزم جدی بی‌تفاوت و بی‌اعتنا هستند، واکنش نشان دهند. به همین منظور یکی از ابتکارات جالب و مجادله برانگیز فتنف انتشار لیست «کشورهای غیرهمانگ با فتنف» است. منظور از کشورهای غیرهمانگ با فتنف، کشورهایی است که فاقد تعهد لازم در امر مبارزه با پول‌شویی هستند.

از پایان سال ۱۹۹۸ میلادی فتنف به منظور شناسایی ضعف‌های موجود در رژیم مبارزه با پول‌شویی کشورهای غیرعضو دست به ابتکار جالبی زده است. در این زمینه فتنف در چهاردهم فوریه سال ۲۰۰۰ میلادی ضوابطی را جهت شناسایی و تشخیص «کشورهایی که در امر مبارزه با پول‌شویی همکاری نمی‌کنند» منتشر نمود. در این گزارش به منظور شناسایی سیاست‌ها و راه‌کارهایی که مانع همکاری بین‌المللی در امر مبارزه با پول‌شویی می‌شوند، بر اساس توصیه‌های چهل‌گانه‌ی فتنف، بیست و پنج ضابطه تعیین و تعریف شده است. طبق ضوابط مذکور روش تشخیص و شناسایی کشورهایی که دارای رویه‌های مخلف مبارزه با پول‌شویی هستند، تعیین و توصیف شد. معیارهای بیست و پنج‌گانه مذکور مشتمل بر چهار بخش اصلی می‌باشد. این چهار بخش عبارتند از:

- ۱- وجود حلاءهای قانونی از جمله در زمینه شناسایی مشتری، ثبت معاملات، گزارش فعالیتها و معاملات مشکوک، نگهداری سوابق مربوط به معاملات و مشتریان.
  - ۲- وجود موانع قانونی من جمله در زمینه‌ی شناسایی سهامداران و مدیران یک شرکت، تأسیس و ثبت شرکتهای بازرگانی.
  - ۳- وجود موانع برای همکاری بین‌المللی از قبیل همکاری بین مسئولان اجرایی و قضایی کشورها در خصوص ردیابی و شناسایی عواید جرم و شناسایی و تعقیب مجرمان.
  - ۴- فقدان منابع کافی در بخش‌های خصوصی و عمومی از جمله منابع انسانی و مالی و تجهیزات فنی به منظور مقابله با پول‌شویی.
- فتنف بر اساس ضوابط بیست و پنج‌گانه‌ی فوق‌الذکر کشورهای غیرعضو را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. چنانچه در نتیجه‌ی این بررسی‌ها مشخص شود که کشوری دارای ضعف و معضل جدی و بنیادین در امر

مبارزه با پول‌شویی است در این صورت، کشور مذکور در لیست سیاه فتنف موسوم به «کشورهای غیرهماهنگ با فتنف» قرار می‌گیرد. وقتی نام کشورها در این لیست قرار می‌گیرد، فتنف مذاکرات خود را با این کشورها ادامه می‌دهد و در صورت لزوم به آنها در تدوین مقررات ضد پول‌شویی کمک می‌کند. در هر صورت چنانچه کشورهای یاد شده کماکان رویه‌ها و سیاست‌های خود را ادامه دهند (یعنی در امر مبارزه با پول‌شویی از اصول مورد قبول و تاکید فتنف تبعیت ننمایند)، نهاد مذکور از کشورهای عضو درخواست می‌نماید که در معاملات خود با کشورهای موجود در لیست دقت و احتیاط بیشتری داشته باشند و عنداللزوم از انجام معامله با آنها اجتناب ورزند. (Myers, 2001, P.32)

در بیست و دوم ژوئن سال ۲۰۰۰ میلادی فتنف اولین گزارش خود را در زمینه ی این نوع از کشورها صادر کرد. در این گزارش کشورهایی که دارای ضعف و معضل سیستماتیک و جدی در امر مبارزه با پول‌شویی بودند، شناسایی و معرفی شدند و ۱۵ کشور به عنوان کشورهایی که دارای مقررات ضد پول‌شویی مناسب نیستند در لیست سیاه قرار گرفتند. این کشورها عبارت بودند از: جزایر کوک، جزایر مارشال، نائرو، دومینیکا، لبنان، نیو، فیلیپین، سنت کیتس و نویس، سنت وینسنت (st. Vincent)، جزایر کایمن، باهاما، لیختن اشتاین، پاناما، روسیه و اسرائیل. در این گزارش قویاً از کشورهای مذکور درخواست شد که قانون مبارزه با پول‌شویی را تصویب و اجرا نمایند. متعاقباً در اجلاسیه ی ۲۲ ژوئن سال ۲۰۰۱ نام شش کشور دیگر (مصر، گواتمالا، مجارستان، اندونزی، برمه و نیجریه) به لیست مذکور افزوده شد و بالاخره در اجلاسیه ی ۷ سپتامبر سال ۲۰۰۱ کشورهای گرنادا و اکراین نیز در لیست سیاه فتنف قرار گرفتند و به این ترتیب فتنف تاکنون نام ۲۳ کشور را در لیست سیاه قرار داد.

برای اینکه نام یک کشور از لیست سیاه فتنف حذف شود، باید اعضاء فتنف متقاعد شوند که کشور مذکور قبلاً نقطه ضعف‌ها و نارسائی‌های شناخته شده را مرتفع کرده است. در این زمینه فتنف به نظر دسته‌جمعی اعضای خود تکیه می‌کند و اصلاحات انجام شده در محدوده ی حقوق کیفری، نظارت مالی، شناسایی مشتری، گزارش فعالیت‌های مشکوک و همکاری بین‌المللی را ملحوظ نظر قرار می‌دهد. قبل از آنکه نام کشور از این لیست حذف شود آن کشور باید قانون مورد نیاز در امر مبارزه با پول‌شویی را تصویب و اجرا نماید. در کلیه ی اجلاسیه‌های عمومی فتنف (که در ماه سپتامبر یا اکتبر و فوریه و ژوئن هر سال تشکیل می‌شود) دستاوردهای فتنف در این خصوص مورد بحث قرار می‌گیرد. به همین منظور در اجلاسیه ی ۲۲ ژوئن سال ۲۰۰۱ ضمن اضافه شدن نام شش کشور در لیست سیاه فتنف، نام چهار کشور باهاماس، جزایر کایمن، لیختن اشتاین و پاناما از لیست اولیه حذف شد. سپس در اجلاسیه ی ۲۱ ژوئن سال ۲۰۰۲

کشورهای مجارستان، اسرائیل، لبنان و استیکتس ونویس و در اجلاسیه ۱۱ اکتبر سال ۲۰۰۲ کشورهای دومینیکا، جزایر مارشال، نیو و روسیه و در اجلاسیه ۲۰ ژوئن سال ۲۰۰۳ کشورهای استونینست و در اجلاسیه ی ۲۷ فوریه سال ۲۰۰۴ کشورهای مصر و اکراین و در اجلاسیه ی ۲ جولای سال ۲۰۰۴ کشور گواتمالا و در اجلاسیه ی ۱۱ فوریه سال ۲۰۰۵ کشورهای اندونزی، فیلیپین و جزایر کوک و بالاخره در اجلاسیه ۱۳ اکتبر سال ۲۰۰۵ کشور نائرو از لیست سیاه فتن حذف شدند.

ابتکار فتن در ارزیابی کشورهای غیر عضو و قرار دادن آنها در لیست سیاه و سپس سیاست اعمال فشار در عمل بسیار مفید و مؤثر بوده است. چرا که در نتیجه این سیاست‌ها و تدابیر، تاکنون از مجموع ۲۳ کشوری که در سالهای ۲۰۰۰ و ۲۰۰۱ در لیست سیاه فتن قرار گرفتند به تدریج ۲۱ کشور با انجام اصلاحات حقوقی لازم در قلمرو ملی خود از لیست سیاه فتن خارج شدند و فعلاً فقط نام دو کشور یعنی نیجریه و میانمار (برمه) کماکان در لیست مذکور قرار دارد.

۴- نتیجه‌گیری

فتن (FATF) تنها نهاد فرامنطقه‌ای و فراقاره‌ای است که منحصرأ و مشخصاً به منظور مبارزه با پول-شویی تاسیس شده است. این نهاد بعد از بروز واقعه یازدهم سپتامبر در ایالات متحده آمریکا، حوزه ی فعالیت خود را به مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم توسعه داد و بدین ترتیب امروزه نهاد مذکور به طور مشخص در این دو حوزه فعالیت می‌کند.

توصیه‌های صادره شده توسط فتن، در زمره اصول و قواعد بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی محسوب می‌شوند. نه تنها تمام کشورهای عضو فتن و بسیاری از کشورهای غیر عضو با الهام از توصیه‌های یاد شده قانون مبارزه با پول‌شویی ملی خود را تصویب کرده‌اند بلکه علاوه بر آن بسیاری از اسناد بین‌المللی نیز با الگوبرداری از مفاد توصیه‌های فتن تدوین شده‌اند. دستورالعمل اتحادیه اروپا در زمینه جلوگیری از کاربرد سیستم مالی در مصارف پول‌شویی (۱۹۹۱)، اعلامیه ی سیاسی و طرح عملی علیه پول‌شویی مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد (۱۹۹۸)، کنوانسیون مبارزه با جنایات سازمان یافته فراملی (۲۰۰۰) از جمله اسناد بین‌المللی اخیرالذکر هستند. وانگهی بسیاری از نهادهای بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، گروه ناظران بانکی دور از ساحل (OGBS)، گروه آسیا-پسیفیک در مورد پول‌شویی (APG) و گروه ضربت اقدام مالی کشورهای حوزه کارائیب (CFATF) از کشورهای عضو درخواست کرده‌اند که توصیه‌های فتن را اجرا نمایند.

نهاد فتف از آغاز فعالیت خود، تاسیس و راه‌اندازی نهادهای منطقه‌ای شبه‌فتف را تشویق نموده است. در نتیجه ی این سیاست هم اکنون در تمام مناطق جهان «نهاد منطقه‌ای شبه‌فتف» تشکیل شده است. نهادهای منطقه‌ای شبه‌فتف، همان کارکرد و رسالت فتف را در منطقه مربوطه به عهده دارند. بدین ترتیب با تشکیل چنین نهادهایی در همه ی مناطق جهان یک شبکه ی جهانی مبارزه با پول‌شویی راه‌اندازی شده است. با توجه به تشکیل گروه‌های شبه‌فتف منطقه‌ای در همه مناطق جهان، می‌توان گفت که فتف به یکی از اهداف خود، که همانا ایجاد شبکه‌ای از نهادهای متولی مبارزه با پول‌شویی در سراسر جهان بوده، نایل گردیده است. بنابر این از این پس نهادهای منطقه‌ای شبه‌فتف باید کوشش‌های خود را به جذب همه ی کشورهای واقع در منطقه ادامه دهند تا به این ترتیب، شبکه ی ضد پول‌شویی جهانی بیش از پیش تکمیل شود.

پس می‌توان گفت فتف به عنوان بزرگترین نهاد بین‌المللی متولی مبارزه با پول‌شویی، با اتحاد سیاست‌ها، تدابیر و اقدامات گوناگون، از جمله تدوین و انتشار توصیه‌های مختلف، نظارت بر نحوه ی اجرای این توصیه‌ها، ارائه ی مشاوره و کمک به کشورهای متقاضی، اعمال فشار به کشورهای غیرهمانگ با فتف، تشویق و حمایت از تأسیس نهادهای منطقه‌ای شبه‌فتف، برگزاری همایش‌های تخصصی در مناطق مختلف جهان، به ویژه مناطقی که بیشتر نیازمند مساعدت هستند و سایر تدابیر مشابه نقش اساسی و کلیدی در پیشگیری و سرکوب پول‌شویی ایفاء می‌نماید.

پی‌نوشت‌ها:

۱- فتف (FATF) از ترکیب سر واژه‌های اصطلاح

Financial Action Task Force on Money Landering اقتباس شده است.

۲ . FATF – Style Regional Bodies.

۳ . این گزارش معمولاً گزارش تیپولوژی (Typologies Report) نامیده می‌شود.

۴ . Interpretative Notes.

۵ . Non – Cooperative Countries and Territories (NCCT's)

۶ . The Forty Recommendations.

۷ . Shell Banks.

فهرست منابع

- ۱- طیبی فرد، «مبارزه با تأمین مالی تروریسم در اسناد بین‌المللی»، مجله حقوقی، شماره ۳۲، بهار و تابستان ۱۳۸۱.
2. Cary, Manger, Anti – Money Laundering symposium, Australian, September 2002, at: <http://www.aic.gov/au/conferences/2002-ml/part5.html>
  3. David Scott, Money Laundering and International. Efforts to Fight, at: www.worldbank.org/html/fpd/notes/48_scett.html
  4. Michael Ashe, S, C, (2002), Money Laundering: Risks and Liabilities, Doblin, Sweet and Max Wall.
  5. Myers, "Fight Against Money Laundering", Electronic Journal, Vol6, Number 2, (2001).
  6. Richards, (1999), Transnational Criminal organizations, cybercrime and Money Laundering, New York, CRC Press.
  7. Anti- Money Laundering Strategy, October 2004 at: www.hm-treasury.gov.uk
  8. UN Security Council Resolution 1617, 2005.
  9. The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering (1990).
  10. The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering (1996).
  11. The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force of Money Laundering (2003).
  12. FATF Eight Special Recommendations on Terrorist Financing, 30 October, 2001.
  13. <http://www.imolin.net>
  14. http://www.fatf.gafi-org/pdf/NCCT_200/en.pdf
  15. <http://www.oecd.org/fatf/pdf/pr-2001.20-en.pdf>

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چکیده‌ی مقالات به زبان انگلیسی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی